

Povídání ateistovo a malování Mgr. Plivníkovo věcí křesťanských se týkající. Část 31.

=====

Tohle „povídání“ bude asi dost osobní, tak ho klidně přeskočte a počkejte si na další. I ateista totiž může mít svého „patrona“, k němuž se hrdě hlásí. Ne tedy z nějakého náboženského vytržení, ale spíše z úcty k rodinné tradici.

O malička mi bylo vštěpováno, že já, otec a mnozí další příbuzní (nikoliv všichni) máme za patrona Jana Nepomuckého. A že svátek máme 16. května, a tak to dodržuji i já, můj syn také. Komunisté nám ho pod tlakem prof. Zdeňka Nejedlého, komunistického vyvrhele, vymazali z kalendáře, ale věřící dobře vědí, kdy se mají konat příslušné slavnosti, a v katolickém kalendáři je stále uváděn se správným datem.

Těch svatých Janů je totiž více. Dokonce několik desítek. Pro nás mají hlubší význam asi tito:

Jan Křtitel (průkopník křesťanství, zprvu považovaný za očekávaného Mesiáše, ale on posléze ukázal na Ježíše, kterého také osobně pokřtil.)

Dále Jan Evangelista (jeden z autorů Nového zákona, nejmladší z apoštolů, adoptovaný Marií na žádost Kristovu a tedy Kristův bratr, každopádně ale jeho bratranec. Život prožil v dnešním Turecku, pochován je v Selčuku u pevnosti nesoucí jeho jméno. Měl jsem tu příležitost jeho hrob navštívit. Znamé je jeho Evangelium svatého Jana a hlavně kniha Zjevení neboli Apokalypsa – to už si najděte sami, je to jiný příběh. Tento světec je nazýván a v lidové tradici se označuje též jako Jan Miláček Páně).

Často se vyskytuje jméno Jana Zlatoústého, kterým byl konstantinopolský arcibiskup známý svou vědeckou i řečnickou erudicí. Později byl označen jako „učitel církve“ a je uznáván všemi křesťanskými církvemi.

Moravané mají svého mučedníka pro víru katolickou Jana Sarkandra, a kdo putuje Moravou, určitě na jeho obrazy a sochy narazí, byť v Čechách je poměrně neznámý. Jan Sarkander byl umučen v době stavovského povstání zdivočelými luterány a kalvinisty.

I další svatí Janové už pak mají význam spíše regionální, ale první tři jmenovaní plus Jan Nepomucký patří mezi ty s universálním dosahem. S jeho sochami se dodnes potkáte pomalu v každé vesnici a na kdekakém mostě. „Johánka“ ovšem nepotkáte jenom v Česku, ale také v Německu, v Rakousku i v Maďarsku (možná i v dalších zemích, ale v těchto jmenovaných jsem na svého patrona narazil.) V blízkém zahraničí se také vyskytují sochy Jana Nepomuckého, které si zřejmě ilegálně při nebo po odsunu odvezli sudetoněmečtí obyvatelé. Ale kdo se seznámí s celým jménem španělského malíře Picassa, zjistí, že se jmenoval Pablo Diego José Francisco de Paula Juan Nepomuceno María de los Remedios Cipriano de la Santísima Trinidad Ruiz y Picasso – takže část „Juan Nepomuceno“ jistě není třeba překládat.

Historie národa, jako součást národního povědomí, má několik stránek. Holá data, hodnocení jejich významu a související legendy. To platí, ať už se bavíme o kněžně Libuši, třech mušketýrech, útěku Židů z egyptského zajetí nebo o Janu Nepomuckém. Celá záležitost smrti Jana (Johánka) z Pomuku (později Nepomuku) jakož i historie jeho blahoslavení a svatořečení by vydala na dost tlustou knihu. Musíme se tedy omezit jen na několik „stručných“ vět.

Jan Nepomucký, vikář („zástupce“) pražského arcibiskupa Jana z Jenštejna se stal obětí mocensko-politických třenic mezi arcibiskupem a králem Václavem IV. V podstatě sporu šlo to, kdo má mít právo jmenovat biskupy, zda arcibiskup či panovník, spor, který otřásl celou Evropou už hodně dlouho. Václav IV, nechal zajmout čtyři arcibiskupovy podřízené a mučením se z nich snažil dostat nějaká přiznání o nepřátelské aktivitě arcibiskupově. Tři zajatci (jména jsou známa) byli ale brzy propuštěni, hlavní tlak vyšetřovatelů se soustředil na Jana z Nepomuku. Ten však nepromluvil ani na mučidlech a proto byl 20. 3. 1393 shozen z Karlova mostu do Vltavy. Dlouho se mělo za to, že zemřel utonutím, moderní výzkumy ovšem objevily na lebce zranění hlavy neslučitelné se životem. Tedy se závěrem, že Jan Nepomucký zemřel při mučení, a shoení z mostu mělo tuto skutečnost zakamuflovat. Smrt duchovního na mučidlech by byla i na tehdejší dobu „dost silné kafe“, utonutí se

v případě potřeby dalo lépe okecat (můj děda se v chvályhodném věku nešťastně utopil v Úpě při nočním návratu z hospody.).

Tělo se však zachytilo u břehů Vltavy, vylovili ho rybáři a žasli, když kolem hlavy utonulého se objevilo pět hvězdiček. Obrátili se na povolanejší osoby a tělo si od nich převzali bratři Křižovníci s červeným srdcem – cyriaci, provozující špitál. Mrtvého se vši úctou náležející jeho postavení pohřbili a stali se prvními, kdo začal bojovat za řádné uctění tohoto mučedníka. Legenda k tomu dodala ještě ochranu zpovědního tajemství, které Jan z Nepomuku neprozradil a které se mělo týkat nějakých intimností ze života královny Žofie, králem velmi zanedbávané. Protože s popularitou zhýralého opilce Václava IV. se to u lidu obecného mělo všelijak (v tom se historie opakuje až do současnosti), vzrostla popularita umučeného kněze rychle natolik, že přečkala i náboženské třetěnění husitských válek. Lid obecný během následujících více než tří stovek let se vytrvale dožadoval svatořečení Jana Nepomuckého a bláboly různých „Nejedlých Zdeňků“, že Jan Nepomucký měl nahradit vzpomínku na Jana Husa neměly žádné opodstatnění. Vatikánská vrchnost tedy posléze lidovému tlaku ustoupila a papež Benedikt XIII. v roce 1729 Johánka svatořečil. (To už bylo dávno po protireformaci a s „bojem“ proti Husovi to nemělo souvislost.) Přispěl k tomu i jeden z přiznaných zázraků – když totiž v roce 1719 byl Johánkův hrob úředně otevřen, zjistilo se, že v lebce se nachází kus organické hmoty na vzduchu červenající. Ta byla omylem tehdejších znalců považována za jazyk, moderní výzkum potvrdil genetickou sounáležitost s ostatky, ale označil nález za část mozkové hmoty – na podstatě zázraku to nic nezměnilo, jazyk je přece podřízen mozku, že?

Pamatujete ze školy na epigram K. H. B.? – „Svatý Jene z Nepomuku, /drž na d námi svoji ruku, /by nám Bůh dal to co Tobě, /a náš jazyk neshnil v hrobě.“

Tím ovšem peripetie mrtvého světce zdaleka nekončily. Další vlna náboženského pomatení po vzniku Republiky Československé vedla nejen k pádu mariánského sloupu, ale i k ničení soch a památek na Johánka. Bohužel každá doba zvrátů přivádí na scénu vandaly a primitivy, bojující proti sochám a památkům (někdy se zastydlým zpožděním, jak dokazují nedávné události v Praze). To se ovšem traduje už od dob starého Egypta. 16. květen byl po vzniku ČSR zrušen jako den pracovního klidu a v roce 1950 pak komunisté jméno vážící se k tomuto datu přemazali nějakým Přemyslem.

Památku Johánka se však smazat nepodařilo. Patří k zemským patronům a v souvislosti s jeho shozením s mostu byl mu svěřen patronát nad ochranou proti povodním. Jeho sochy proto nejčastěji najdeme uprostřed mostu. Krom toho je považován za patrona lidí, majících něco společného s vodou – vorařů, mlynářů, lodníků, převozníků, ... nebo s kněžským povoláním. Jeho sochy jsou si nápadně podobné, všechny totiž víceméně napodobují bronzovou sochu, kterou podle modelu Mikuláše Rauchmüllera vytvořil mladý sochař Jan Brokof, a která od roku 1683 zdobí Karlův most. Ale důležitější je jiný znak. Jen dvě osoby mají zvláštní svatozář. Panna Maria má ve svatozáři 12 hvězd a Jan Nepomucký jich tam má pět. Pokud jich někde najdete jiný počet (třeba zámek v Dřevohosticích) je to chyba. Žádný jiný světec z těch několika tisíc tuto mimořádnost nemá.

Hrob Jana Nepomuckého se nachází ve svatovítské katedrále.

